

Oppstart marint vern av Tysfjorden

Klima – og miljøavdelingen

Seniorrådgiver John Haugen og seniorrådgiver Åsmund Andersen

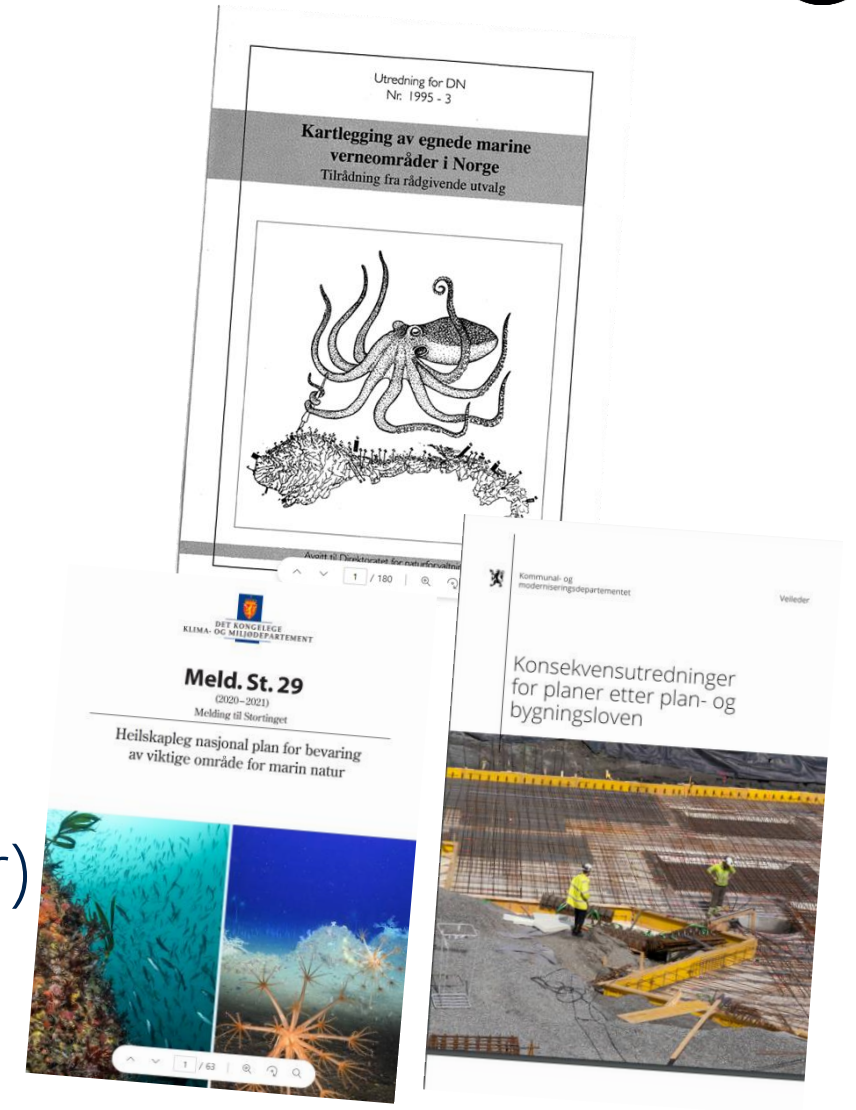
Statsforvalteren

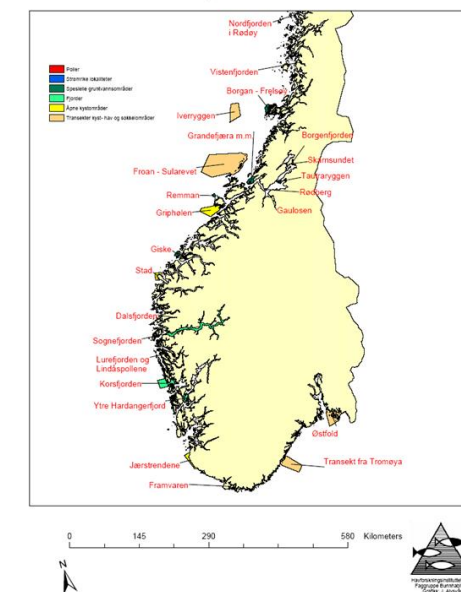
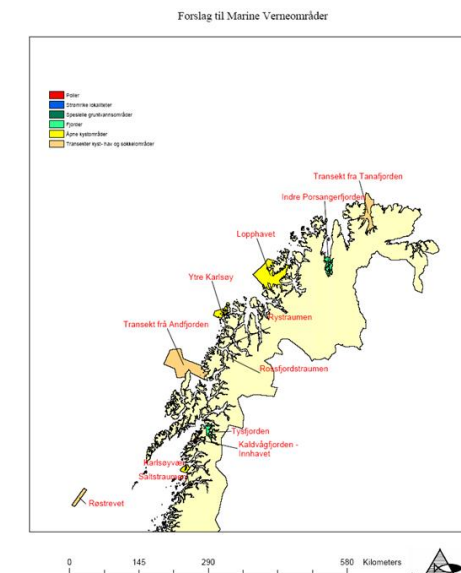
Agenda for møte

1. Marint vern – historikk
2. Verneplanprosessen for Tysfjorden
3. Krav til utredningsprogram
  - Utredningsområdet
  - Metoder og tema
  - Alternativer (grenser og restriksjoner)
  - Medvirkning
4. Fremdrift av planarbeidet

1. Historikk

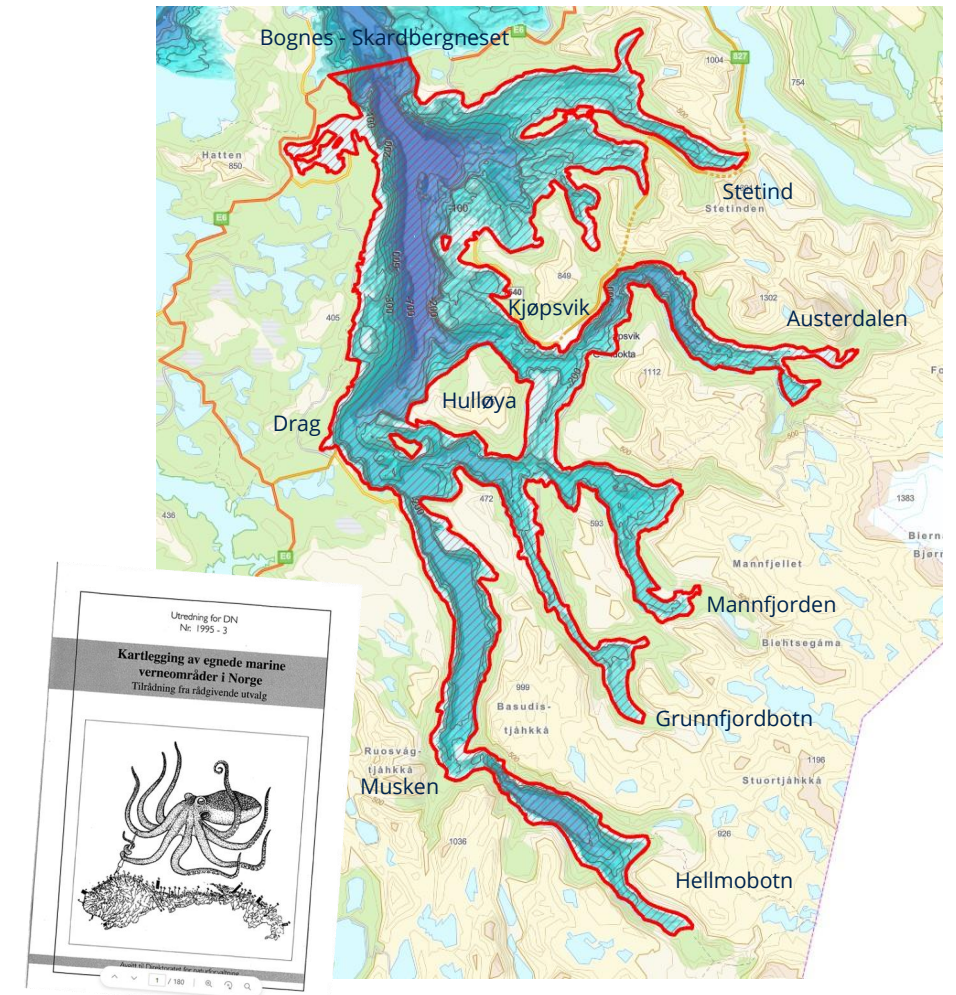
- 1980 St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*
- 1987-91 Arbeidsgruppe nedsatt av Mdep/Fdep
- 1991-95 Rådgivende utvalg (Brattegardutvalget)
- 1998 St. meld. nr. 43 (1998-99) *Vern og bruk av kystsona*
- 2001 St. meld. nr. 12 (2001-02) *Rent og rikt hav*
- 2001-04 Rådgivende utvalg (Skjoldalutvalget)
- 2009 Naturmangfoldloven
- 2020-21 Meld. St. 29 Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige områder for marin natur
- 2021 Tildelingsbrev og instruks fra Klima- og miljødepartementet til Miljødirektoratet om videre arbeid med marint vern 2022 – 2024 (30.11.2021) Tysfjorden siste område i Nordland
- 2024 Tildelingsbrev Miljødirektoratet til Statsforvalteren i Nordland - Melde oppstart av planarbeidet for Tysfjorden innen 31.12.2024.

2. Foreløpig verneformål for Tysfjorden

- Verneformålet er å ta vare på de særegne og/eller representative naturtypene i fjordene. Dette inkluderer bunnen og bunnlevende organismer, men også organismer i vannmassene hvor disse inngår i verneverdiene.
- Tysfjorden er et komplekst fjordsystem med stor spennvidde i naturtyper. Her er partier med dyp på mer enn 700 m, bratte fjordskråninger med fjell og ur, grunne fjordarmer, poller og elvedelta. Tysfjorden er representativ for fjordmiljøer i indre Vestfjorden-området samtidig som den har sine særegenheter med bl.a. den nordligste forekomst av hummer som en egen genetisk distinkt hummerbestand.
- Verneverdiene er knyttet til den store spennvidden i naturtyper med bunn og bunnorganismer.

2. Naturverdier

- Flere naturtyper på rødlista
  - hardbunnskorallskog,
  - svampeskog og
  - bambuskorallskog
  - svamp på bløtbunn og sjøfjærbunn.
- Noen av forekomstene er forvaltningsrelevant og det kan være områder med særlig høy biodiversitet, særlig høye tettheter eller særlig høy økologisk funksjon.
- Koralldyr
  - Lophelia pertusa og andre hardbunnskoraller
  - Bambuskorall
  - Sjøfjær
  - Andre koralldyr
  - Svamp på hardbunn og blandet bunn
  - Svamp på bløtbunn
  - Andre sårbare arter

Reker på bambuskorall - Havforskningsinstituttet ROV

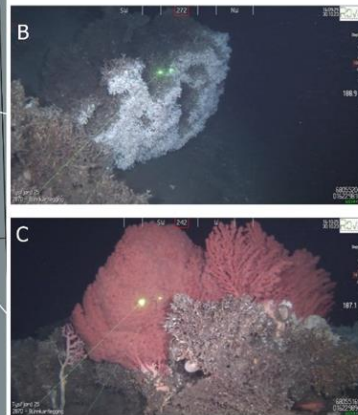
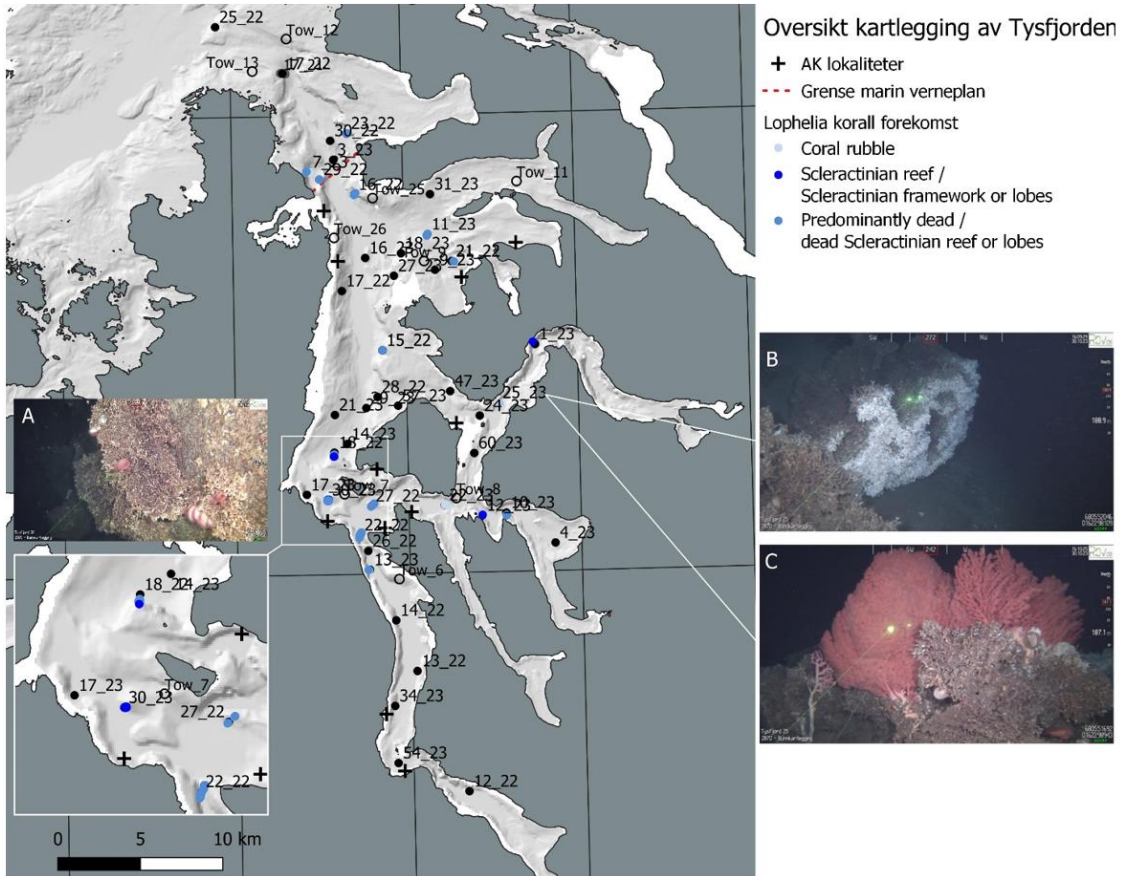
2. Hardbunnskoraller

Øyekorall (17 plasser)

Bambuskorallskog

uidentifiserte koraller

svamper

Figur 2. Kart over Tysfjorden som viser forekomst av Øyekorall (*Lophelia*) registrert på video med hjelp av ROV og drop camera under Havforskningsinstituttets tokt i 2021, 2022 og 2023. (A) «Vegg rev» på transekt 30_23, (B) større *Lophelia* lobe sammen med sjøtreet *Paragorgia arborea* på transekt 25_23 (C). Coral rubble = små fragment av steinkorall/korallgrus, Scleractinian reef = steinkorallrev, Scleractinian framework/lobes = lobe av steinkorall

2. Oppdrag Tysfjorden

- ✓ Melde oppstart av planarbeid innen 31.12.2024
- ✓ Lage utkast til KU-program

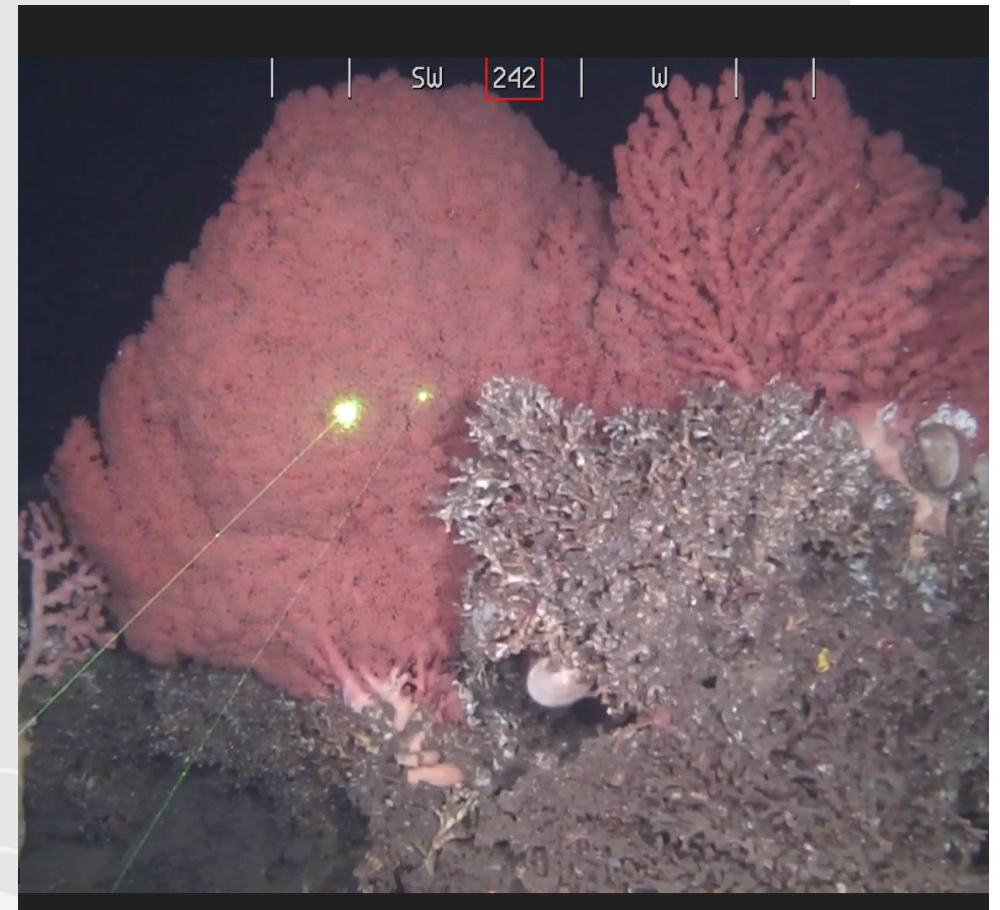
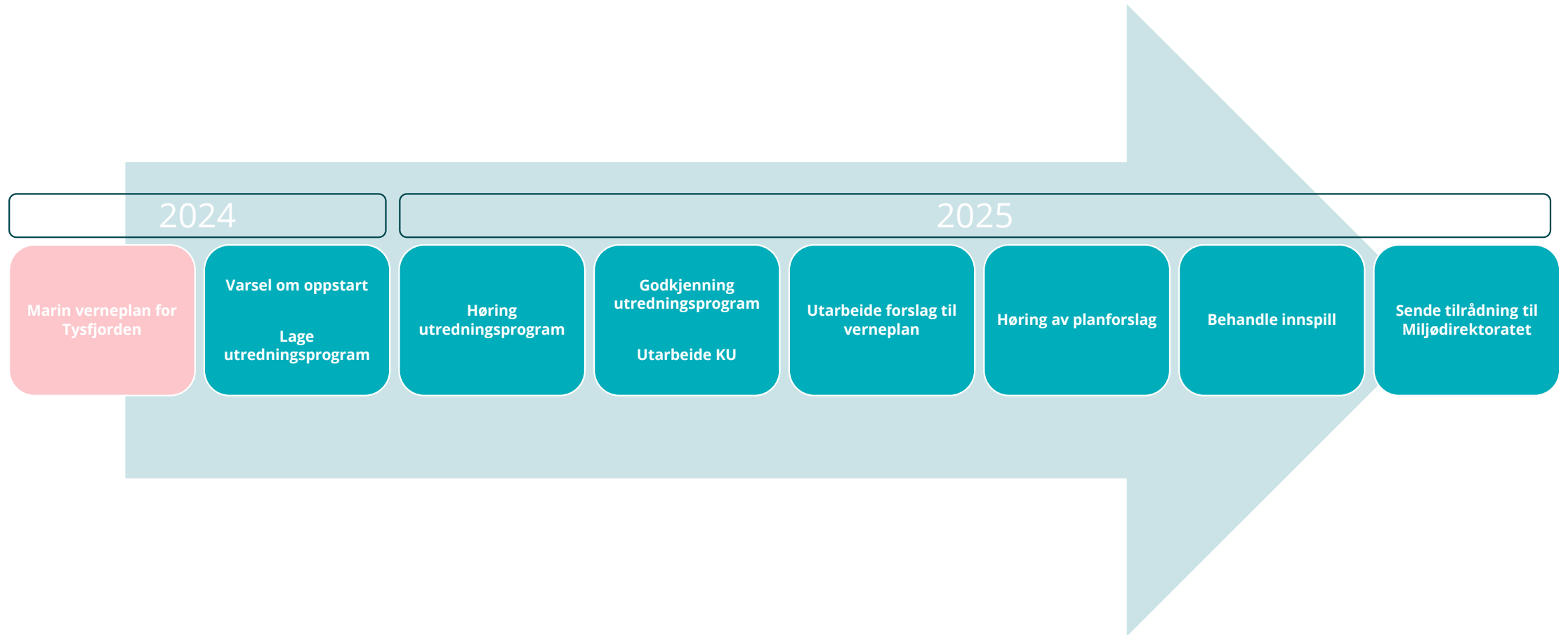

Foto: Lophelia lobe og sjøtre - Havforskningsinstituttet ROV

2. Planprosess og medvirkning

3. Planprogram – melding om utredningsprogram

- Planprogram
  - Melding om konsekvensutredning
Tysfjorden er 314 km² – A-prioritet
- KU vedlegg I pkt 29
  - Verneområder større enn 250 km²

§ 17. Generelt om krav til innholdet

Forslagsstiller skal utarbeide en konsekvensutredning som skal ta utgangspunkt i krav til dokumentasjon som følger av dette kapitlet. Konsekvensutredningens innhold og omfang skal tilpasses den aktuelle planen eller tiltaket, og være relevant for de beslutninger som skal tas.

Konsekvensutredningen skal ta utgangspunkt i relevant og tilgjengelig informasjon. Hvis det mangler informasjon om viktige forhold, skal slik informasjon innhentes.

Utredninger og feltundersøkelser skal følge anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse.

3. Avgrensning mot land

- tar en sikte på at grensene legges utenfor privat grunn, det vil si ved 2 meters dyp (utenfor marebakken).
- Havnene på Drag og ved Kjøpsvik og Forså fiskerihavn vil bli lagt utenfor verneområdet
- Norcem AS i Kjøpsvik og Norwegian Crystallites AS på Drag har begge godkjente utslippstillatelser. Grensen for marin verneplan vil derfor legges utenfor utslippspunktene fra disse bedriftene.

3. Innhold i utredningen

Konsekvensutredningen skal identifisere og beskrive de faktorer som kan bli påvirket og vurdere vesentlige virkninger for miljø og samfunn, herunder:

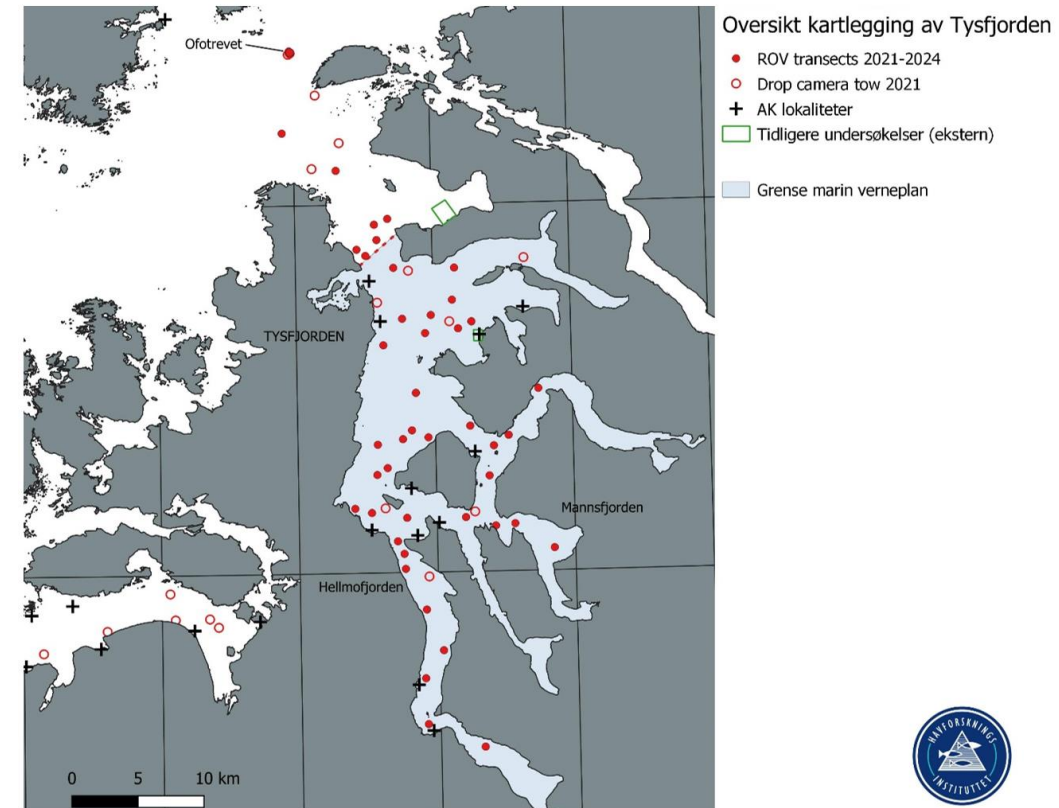
- naturmangfold, jf. naturmangfoldloven
- Økosystemtjenester
- nasjonalt og internasjonalt fastsatte miljømål
- kulturminner og kulturmiljø
- Friluftsliv
- Landskap
- forurensning (utslipp til luft, herunder klimagassutslipp, forurensning av vann og grunn, samt støy)
- vannmiljø, jf. vannforskriften
- jordressurser (jordvern) og viktige mineralressurser
- samisk natur- og kulturgrunnlag
- transportbehov, energiforbruk og energiløsninger beredskap og ulykkesrisiko
- virkninger som følge av klimaendringer, herunder risiko ved havnivåstigning, stormflo, flom og skred
- befolkningens helse og helsens fordeling i befolkningen
- tilgjengelighet for alle til uteområder og gang- og sykkelveinett
- barn og unges oppvekstvilkår
- Kriminalitetsforebygging
- arkitektonisk og estetisk utforming, uttrykk og kvalitet.

Beskrivelsen skal omfatte positive, negative, direkte, indirekte, midlertidige, varige, kortsiktige og langsiktige virkninger.

3. Kartlegginger

- 2021/2022 - 25 eksisterende video transekter fra tokt i (ROV og dropkamera)
  - dype områder i Ofotfjorden, Tysfjorden og Vestfjorden
- 2023/2024 - 26 transekter undersøkt under vinteren i Tysfjorden,
  - på dybder mellom 60 og 650 meter med ROV.
  - tekniske problemer og sterk strøm ble ikke alle planlagte lokaliteter besøkt, og det mangler detaljert informasjon fra dypere områder (>700 meter) og fra noen sidearmer av fjorden.

Figur 1. Kart over Tysfjorden som viser ROV transektene under Havforskningsinstituttets tokt til fjorden i 2021, 2022 og 2023/2024.

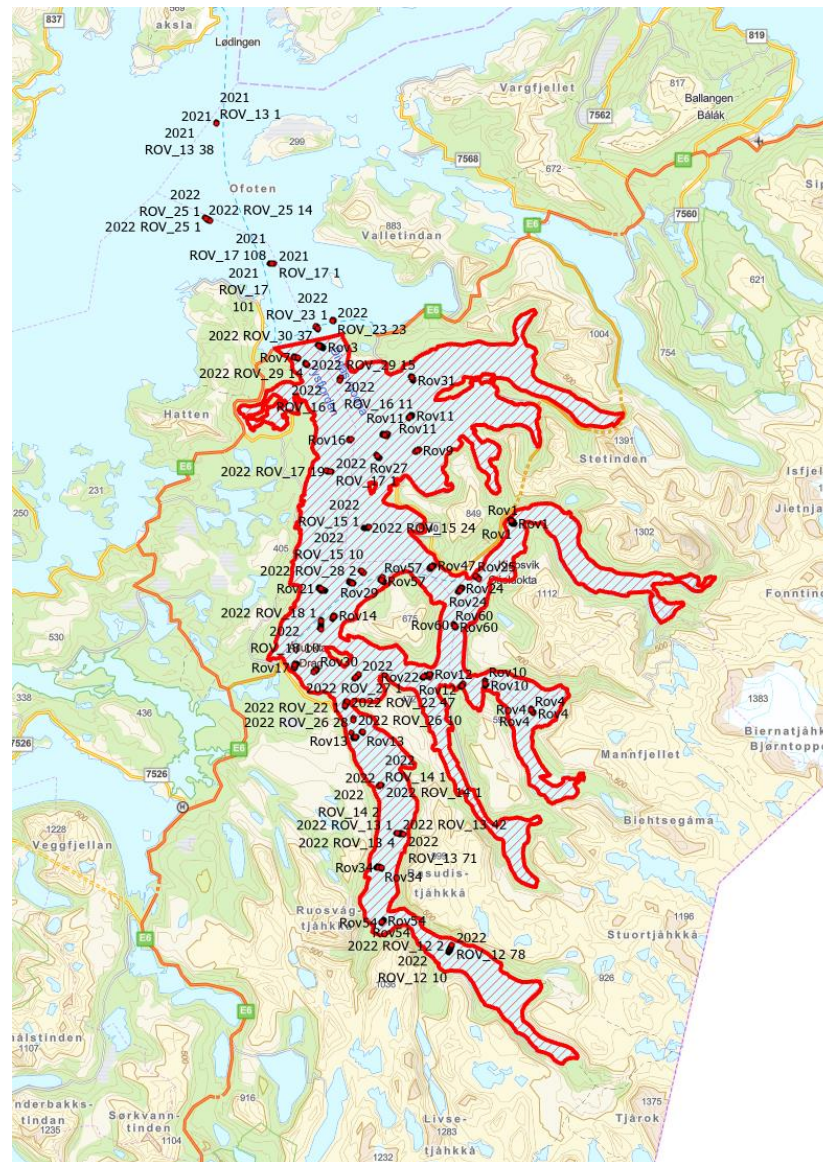
3. Fiske og annen aktivitet i Tysfjorden

- Rekeetråling
- Lakseoppdrett
- Skjell oppdret
- Marin fisk

Annen aktivitet

- Utfylling/Deponering
- Utslipp
- Friluftsliv og ferdsel

3. Midlertidig retningslinjer for kandidatområder

- Fastsatt av Miljødepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Olje- og energidepartementet den 6. april 2005
- departementenes fagmyndigheter
  - Underliggende direktorater og statsforvalteren
  - Deres saksbehandling etter særlovgiving og rådgiving ovenfor andre myndigheter og målgrupper
- fra og med dato forslag til plan for marine beskyttede områder sendes på høring.
- gjelder inntil verne- eller beskyttelsesvedtak er fattet eller områdene er tatt ut av det videre planarbeidet.
- 45 områder jf. tilrådning fra rådgivende utvalg

3. Generelle retningslinjer for fagmyndighetenes saksbehandling

1.

- Hvilke nye aktiviteter eller inngrep, eller utvidelse av eksisterende aktiviteter, som bør tillates og hvilke vilkår som eventuelt bør stilles for tillatelse, må vurderes i det enkelte tilfelle i forhold til bl.a. områdets verneverdier og verneformål.

- **Føre var-prinsippet og best tilgjengelige kunnskap om områdets verneverdier, aktuelt verneformål og miljøeffekter av de aktuelle aktiviteter og inngrep skal legges til grunn.**

2.

- Nye aktiviteter eller inngrep eller utvidelse av eksisterende aktiviteter som kan føre til varig skade i forhold til aktuelt verneformål og verneverdier i området **skal så langt mulig unngås.**

- Eksempler på aktiviteter eller inngrep som kan medføre varig skade i forhold til de fleste aktuelle verneformål og verneverdier:

- sprengninger og borer i sjøbunnen
- uttak av masser som skjellsand, sand, grus
- mudring, dumping og deponering
- etablering av faste installasjoner av noe omfang i tidevannssonen og på sjøbunnen, som moloer, kaianlegg, rørledninger og bølge- og tidevannskraftverk (havbruksanlegg vil normalt ikke omfattes av dette punktet)

3.

- Ved behandling av saker som kan berøre områdene, skal de berørte etatene samarbeide med sikte på å finne fram til gode løsninger i samsvar med disse retningslinjene.

3. Spesielle retningslinjer

5. Spesielt for sjøfart

Flere viktige farleder krysser foreslåtte kandidatområder. På bakgrunn av krav til trafiksikkerhet og beredskapshensyn (forurensningsfare) kan det være behov for aktivitet i farledene knyttet til utdypinger samt nødvendige anlegg og installasjoner for navigasjon. Det skal søkes løsninger som best ivaretar helhetlige behov i forhold til nautiske krav, samfunnsmessige konsekvenser og vernehensyn. Tilsvarende gjelder i forhold til andre ferdselsmessige hensyn, bl.a. i havneanlegg og ankringsplasser

6. Spesielt for petroleumsvirksomhet

Legging av rørledninger og kabler er lite aktuelt i områdene i kategori 1-2 i utvalgets tilråding (poller og strømrrike lokaliteter). For områdene i kategori 3-6 i utvalgets tilråding (spesielle gruntvannsområder, fjorder, åpne kystområder og transekter kysthav og sokkelområder) bør en også være varsom med å legge rørledninger og kabler.

Dersom samfunnsmessige hensyn tilsier at rørledninger og kabler allikevel bør tillates lagt igjennom områdene, bør dette skje i utvalgte korridorer og med teknologi som sikrer at eventuell påvirkning på verneverdiene blir minst mulig.

Eksisterende anlegg og innretninger som rørledninger og kabler bør kunne vedlikeholdes. Alt vedlikehold skal utføres slik at eventuell påvirkning på verneverdiene blir minst mulig.

Eventuelle saker som vedrører utnyttelse av petroleumsressurser i kandidatområder skal avklares på departementsnivå.

7. Spesielt for korallrev

For fiskeriaktivitet gjelder Forskrift om beskyttelse av korallrev av 11. mars 1999, sist revidert 11. juni 2003.

Videre bør følgende aktiviteter (i den grad myndighetene kan påvirke disse aktivitetene) på eller nær korallrev unngås:

- innsamling av tapte garn med sleperedskap
- prøvetaking med redskap som slepes i kontakt med bunnen eller med annet destruktivt redskap
- Oppankring
- legging av rørledninger og kabler over korallrev
- bruk av leggefartøy som trekker seg fram ved hjelp av ankere slik at ankere og ankerkjettinger kan berøre korallrev
- sprengninger i sjøbunnen
- uttak av koraller, korallgrus og korallsand til annen bruk enn forskning og overvåking
- dumping og andre aktiviteter som kan føre til nedslamming av korallrev

3. Naturmangfoldloven § 42 (kunngjøring av påtenkt verneforslag)

- Vernemyndigheten skal kunngjøre verneforslaget, med de viktigste følger det antas å få, i minst én avis som er alminnelig lest på stedet.
- Grunneiere og rettighetshavere skal så vidt mulig underrettes ved brev og gis en rimelig frist for å komme med merknader før forslag utformes.
- På et tidlig tidspunkt ... ..søkes samarbeid med offentlige myndigheter, organisasjoner mv. som har særlig interesse i tiltaket.
- Utarbeidelse av forskrift skal skje i et samarbeid med berørte sentrale myndigheter.

3. Naturmangfoldloven § 44 (tiltak ved igangsatt saksbehandling)

- Forvaltningsorgan kan uten videre avslå en søknad om tillatelse mv. til et tiltak i et område som inngår i verneforslaget.
- Tillatelse kan bare gis dersom tiltaket er uten nevneverdig betydning for forslaget. Når vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig kan Kongen likevel gi tillatelse til tiltaket.
- departementet kan for hele eller deler av det foreslåtte verneområdet fastsette meldeplikt for tiltak som ikke trenger tillatelse etter annen lov.
- offentlig myndighet kan ikke gi tilskudd til tiltak i et område som inngår i verneforslaget. Vernemyndigheten kan gjøre unntak fra dette dersom tiltaket er uten nevneverdig betydning eller er positivt for forslaget.
- Kongen kan bestemme at reglene i første til tredje ledd helt eller delvis skal anvendes også før et verneforslag er kunngjort, hvis sentrale offentlige myndigheter har satt i gang samlet planlegging for vern.
- Virkningene er begrenset til fire år etter at forslaget er kunngjort. Departementet kan forlenge virkningene med inntil to år.

4. Fremdriftsplan

Tiltak 2024/25	Jan	Febr	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt	nov	Des
2024 Forberedende oppstartsfase		X	X									
Varsle oppdrag til ordførere			X									
Meldingsfase			X	X								
Møter med interessegrupper				X	X		Ferietid					
Kunngjøre oppstart					X							
Utredninger					X	X	X	X	X	X	X	X
2025 Forslag til verneplan			X	X								
Høring av planforslag					X	X	X	X				
Bearbeiding av innspill								X	X	X		
Oversende forslag til Mdir										X	X	X

4. Arbeidsutvalg

- Samiske interesser - sametinget
- Fiskeridirektoratet
- Sjømat Norge
- Andre